

ПИСАТИ ПРО ІСТОРІЮ, ВІДЧУВАТИ ІСТОРІЮ, МИСЛИТИ НЕЮ...

В цьому підрозділі подаються матеріали студенток 4 курсу Інституту журналістики, які обрали своєю спеціалізацією історичну проблематику. Їхні рецензії – це спроба зрозуміти сьогодення, що видимо й невидимо пов'язане з минулим і перетікає у майбутнє; це прагнення зануритися в документальну та художню канву, щоб почерпнути ідеї, враження, «щемливі реакції». Очевидно, що більшість пропускає прочитане й проаналізоване «крізь себе», створюючи додаткове літературно-журналістське тло, в якому намагається висловити себе...

НАВРОЦЬКА Тетяна

ВОГОНЬ ЙОГО СЕРЦЯ

Вогонь його серця : спогади про Анатолія Москаленка / Національна спілка журналістів України. – К. : Експрес-об'ява, 2014. – 389 с.

Назву для своєї рецензії на книжку про відомого українського публіциста та науковця Анатолія Москаленка вирішила не змінювати. «Вогонь його серця» – цим словосполученням наскрізь просякнутий доробок, присвячений пам'яті першого директора Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, і це словосполучення чи не найкраще передасть основну ідею моїх роздумів з приводу прочитаної книжки.

Ще на першому курсі, навчаючи нас жанрів, викладачі не раз повторювали: основна мета рецензії – дати оцінку написаному матеріалу. Беручи до рук книжку «Вогонь його серця. Спогади про Анатолія Москаленка», я була трохи збентежена... Як я, студентка з неповними чотирма роками освіти, журналіст із одно-

річним досвідом роботи, зможу оцінити роботу тих, хто мене навчає в стінах рідного інституту? Як писати про того, хто стояв на порозі української незалежної журналістики? Моя тривога зникла після прочитання першого спогаду про Москаленка. Я зрозуміла: оцінити цю книжку я маю, у першу чергу, як людина, котра може зрозуміти біль від втрати батька, друга, наставника; далі як студентка, як журналістка і просто як пересічна читачка. Тому до оцінки спогадів я підійшла з чотирьох різних сторін, і, що цікаво, прийшла до висновку, що кожній з зазначених вище категорій людей прочитати цю книжку буде як мінімум цікаво.

«Вогонь його серця» – не тільки спогади про відомого публіциста і в жодному разі не некролог чи збірка «журливих пісень» з приводу смерті видатної людини. Ця книжка – путівник у світ журналістики, джерело цікавих фактів про становлення свободи слова в молодій державі, про стосунки викладачів та студентів, людяність і наполегливість, принциповість і доброту, дружбу і любов, про все те, що притаманне кожному з нас; про те, що нас тішить, що нам болить, про сьогодні й минуле, про погляд у майбутнє.

Працю «Вогонь його серця», присвячену пам'яті Анатолія Москаленка, я б умовно поділила на три частини.

Перша – спогади друзів і колег. Читаючи цю частину, читач знайомиться із Москаленком, його характером, душею, уподобаннями. Саме в цій частині можна дізнатися, який Москаленко був на роботі (як загорівся ідеєю створити Інститут журналістики і завдяки плідній праці наш інститут врешті був створений), як поводив себе із колегами (чимало колег-журналістів у буремні роки Москаленко своїм впливовим словом виручав та рятував) та рідними (стосунки Москаленка зі сім'єю взагалі можна виділити окремим блоком, адже будучи талановитим майстром пера, Анатолій Москаленко був люблячим чоловіком, батьком та дідусем), як допомагав студентам (багатьох з них він вважав рідними, називав племінниками, приходив на весілля та дні народження, допомагав із працевлаштуванням та гуртожитком), як сприяв розвитку вільної журналістики, як пильно вдивлявся в

майбутнє та бачив перспективу для української журналістики (у книжці подані інтерв'ю, де Анатолій Москаленко – ще у 90-х рр. – передбачливо говорить про мультимедійність та багатовекторність журналістики та про необхідність уже в найближчі роки навчати студентів багатьох напрямів одразу, як це відбувається на Заході). Так люди згадують своє минуле, а ти, читаючи, одразу подумки пишеш портрет невідомої тобі людини.

Завдяки «Спогадам...», що в чийсь пам'яті ледь мерехтять, а в чийсь закарбовані надто яскраво, читач сам знайомиться з Москаленком, учиться в нього, радиться з ним, шуткує, просить про допомогу чи просто спілкується на злободенні теми. І навіть ніколи в житті не поговоривши з Анатолієм Захаровичем, ти вже знаєш його як доброго знайомого, знаєш, яким він був. А був він принциповим, наполегливим, суворим, але справедливим, щирим і (можливо, найважливіша риса, яка притаманна справді великим людям) добрим! Адже саме доброта робить з нас людей. І Москаленко був Людиною. Як писав про нього Микита Василенко, «...у Москаленка не було ворогів».

Утім, перша частина книжки зацікавлює не тільки тим, що дає уявлення про те, якою людиною був Анатолій Захарович, вона цікава передусім своїм історичним контекстом. Описуючи життя Москаленка, автори паралельно описують історичну епоху: час, в який жив і творив Анатолій Захарович, непрості умови становлення незалежності України, проблеми, які виникали на шляху до становлення вільної преси тощо. Це в жодному разі не лише розповідь про життя відомого публіциста, це – історія української преси, яка буде цікава як простим громадянам, яких турбують проблеми сучасності, так і журналістам, адже хто як не акули пери мають перейматися тим, що болить у народі?

Друга частина книжки особливо привабить майбутніх медійників. Тут зібрані публіцистичні твори Анатолія Москаленка. Гострі публікації можна прочитати з цікавості або, щоб повчитися майстерності в майстра, як його називали сучасники, «слова і діла», або, щоб, знову ж таки, відчутти дух суперечливої та не до

кінця сформованої епохи становлення журналістики в молодій державі. Адже всі злободенні питання, що їх порушував у своїх творах Москаленко, нікуди не зникли, вони актуальні й для сучасного суспільства. Порушення принципів журналістської етики, нехтування молодими кореспондентами традиційними правилами подання інформації та збалансування матеріалів – усе це висвітлено в публікаціях Анатолія Захаровича.

Третя частина книжки – художня. Тут представлені оповідання та новели Анатолія Москаленка і його онуки Марії (такий авторський прийом я розумію як вітання Анатолію Захаровичу, адже хто, як не він, завжди дивився вперед, покладав велику надію на молодь та вірив у молоде покоління? І от, його «продовження», онука Марія вже може похвалитися певними успіхами в літературній справі).

Цікавим додатком до спогадів є фото. Наприкінці книжки закарбований на плівці життєпис Анатолія Москаленка, розповідь про всі віхи життя журналіста, демонструють його вдачу, хист, талант, любов (зі згоди близьких у книжці опубліковані світлини з особистого архіву родини Москаленків та їхніх друзів).

Насправді, «Вогонь його серця» – книжка набагато глибша, ніж може здатися на перший погляд. «Спогади...» – це і сум за рідним другом і товаришем, це і пам'ять про наставника, учителя, великого майстра пера, чий внесок в українську журналістику важко переоцінити, це і збірка численних фактів про новітню історію преси, які стануть у пригоді багатьом медійникам-початківцям, це і публіцистичні праці, які допоможуть молодим журналістам виробити свій власний стиль та твердо стати й врешті-решт піти омріяною стежкою журналістики, це і просто твори для душі – оповідання та новели про буденне, але, з іншого боку, про таке людське, про те, що ніколи не зможе постаріти або вийти з моди.

Це книжка – людей до людини! До Людини, яка була майстром, другом, батьком, Людини з великої літери, яка запалила серця наснагою, вдячністю та любов'ю. І вогонь його серця не згасає й досі, бо Анатолія Москаленка люблять та пам'ятають...